

De schatkist

beeldend doel

Doelstelling en benodigdheden

- a De kinderen leren over holle vormen en hun constructies.
- b Tevens leren zij dat de constructiewijze als versiering kan dienen.

technisch doel

- a Het maken van een kleiplaat van 10 × 7 cm en 1 cm dik.
- b Dunne platen klei aan elkaar hechten.
- c Het inkrassen en aanbrengen van allerlei motieven.

materiaal

- Per leerling een homp klei (± 8 cm ø) of een flinke plaat klei.

gereedschap

- Per leerling een kleirol, een spatel en een kleimesje.

leer- en hulpmiddelen

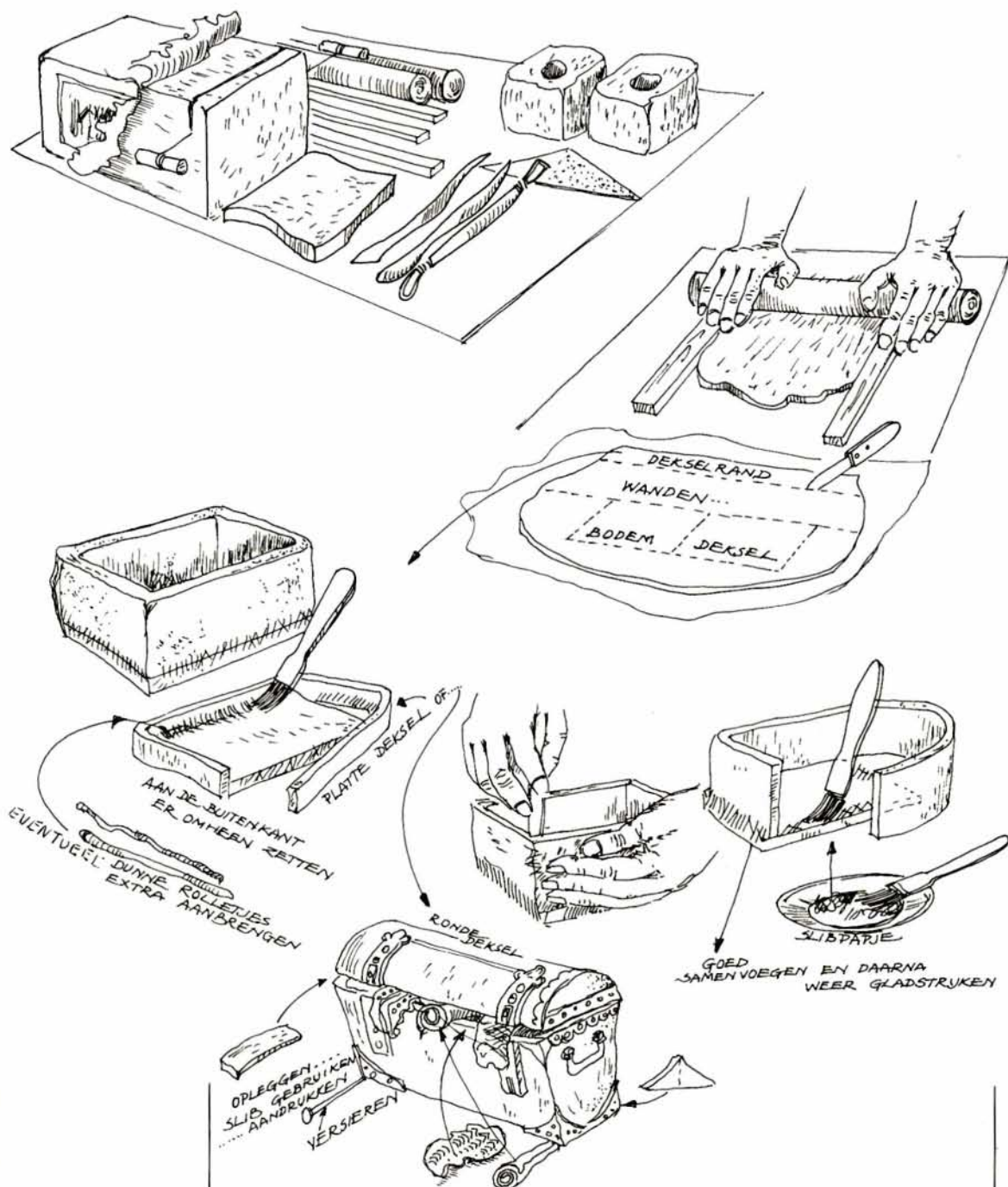
- Afbeeldingen of voorbeelden van:
Oude kisten, opbergkisten, schatkisten, dekenkisten, boekenkisten. Oud hang- en sluitwerk.

beeldende inleiding

Lesverloop

- U vertelt de kinderen een verhaal over een schatkist en meldt daarbij ook dat de kist veel in gebruik was bij mensen met aanzien, zoals rijke boeren en de adel (denk in dit verband aan het anekdotisch verhaal van de ontsnapping van

Hugo de Groot). Kisten dienden vaak als opbergmeubel en waren tot aan het midden van de 19de eeuw het meest gebruikte meubelstuk. Zij werden gebruikt om kleren, linnen of beddegoed in op te bergen en soms ook voor belangrijke spullen, zoals sieraden en brieven. Daarvoor was dan een apart vakje aangebracht. De buitenkant werd meestal voorzien van ijzeren hang- en sluitwerk, dat vooral rond de late middeleeuwen een veelheid van vormen en versieringen kende. De kisten werden met de hand gemaakt, met veel aandacht

voor details. Ook op schepen werden allerlei soorten kisten gebruikt, vaak met zeer vernuftige sloten. Het beslag diende in eerste instantie om de kist stevigheid te geven. Later verdween het ijzerwerk omdat de houtconstructies beter werden. Er waren kisten met platte, halfronde of gebogen deksels. Er waren zelfs kisten die als zitmeubel dienden. Informeer eens wie van de leerlingen thuis zo'n kist heeft. Sieraden- of geldkistjes zijn vaak een verkleinde uitvoering van zulke grote, antieke kisten, met dezelfde vorm, constructie en versiering.

technische inleiding

- **a** De kinderen rollen eerst een plaat klei, waaruit de bodem wordt gesneden (dikte 1 à 1½ cm).
- **b** De wanden van de kist worden uit één doorlopende reep klei van ongeveer 5 cm breed gevormd en aan de bodem bevestigd (zie Les 16 in *Handvaardig 4*). Hierna worden het deksel en eventueel de poten gemaakt.
- **c** De zijwanden kunnen worden voorzien van profielen, panelen en ornamenten. De ornamentiek kan door middel van stempelen en krassen worden aangebracht, maar ook door er plaatjes op vast te boetsen. Van dunne reepjes klei kunnen de leerlingen hang- en sluitwerk, ijzeren banden, ijzerbeslag enz. maken. Deze toevoegingen kunnen door stevig aandrukken of pletten met een kleilatje op de kleiplaat worden aangebracht.
- **d** De inhoud van de kist is gedeeltelijk zichtbaar onder het iets openstaande deksel.

begeleidings- adviezen

- Let erop dat de leerlingen de ornamentiek eenvoudig van vorm maken en controleer of de kleiplaten goed aan elkaar gehecht zijn om latere teleurstellingen bij het drogen en bakken te voorkomen (klei krimpt!).

nabespreking

- **a** Zet de kisten bij elkaar en bespreek de verschillende vormen.
- **b** Hoe is het hang- en sluitwerk gemaakt?
- **c** Kun je aan de kist zien dat zij hol is en hoe zie je dat?
- **d** Welke motieven of details zijn er verder gevonden?
- **e** Bespreek de toegepaste technieken.

kunstwijzer

- Voorbeelden van rijk versierde gebruiksvoorwerpen uit het kunstambachtelijke handwerk (volkskunst); bijvoorbeeld reliekschrijnen, boekomslagen met reliëfversiering, zwaarden en zwaardgevesten, doopvonten en boeren(tuig)kisten uit Westfalen of Zwitserland.

Andere opdrachten

- **1** Nachtkastje.
- **2** Wasautomaat.
- **3** Circuswagen.

